

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. III. Secunda demonstratio per viam causalitatis effectivæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

idè sicut sibi ipsis non sufficiunt ad esse, sed in illo à superiori ente dependent, quod solum sibi sufficit unum, estque actus purus sine admixtione potentia; sic pariter in suis motibus ab alio influente & ad motum applicante dependent, adeoque persilicet inconcussa veritas illius axiomatis: *quicquid movetur, ab alio movetur.*

10. Nunc alterius quoque axiomatis veritas, quod in moventibus per se subordinatis non datur processus in infinitum, est dilucidanda. Si daretur infinitus circulus mobilium & moventium, abique aliquo motore immoto, tunc idem respectu ejusdem, saltem mediata, esset in actu & potentia; nam ipsum movens virtutem movendi haberet dependenter à suo mobili; quod cum involvat implicanciam, deveniendum est ad movens immotum & immobile, quod eo ipso, quia non est mobile & perficibile ab alio perficiente & actuante, est actus purus & ens à se. Praterè: Non est possibilis processus in infinitum in causis efficientibus; ergo nec in moventibus per se. Antec. & ratio paritatis clucescet ex §. seq.

§. III.

Secunda demonstratio per viam causalitatis effectiva.

11. **CONCLUSIO.** Ex eo, quod evidenter datur cause producentes & effectus producti, evidenter inferitur admittendam esse causam improductam, & ens à se, b. v. DEVM. Ratio est: quando in causis per se subordinatis non potest dari processus in infinitum: tunc deveniendum est ad causam primam improductam: sed in causis per se subordinatis non potest admitti processus in infinitum, ergo.
12. Supponit hoc argumentum realem distinctionem inter causam & effectum, ex universali sententia PP. & Scholasticorum, nam August. l. 1. de Trin. c. 1. *Nulla enim res, inquit, se ipsam gignit, nisi.* Cyril. Alex. l. 1. in Zo. c. 2. de Verbo Divino loquens: *Genitum à Patre scriptura predicat, & veritas ita se habet, quod necessario à generante genitum re ipsa distinguitur.* Nec aliunde probatur distinctio duarum personarum, nisi quia reales processiones fundant oppositas relationes producentis & producti. Manifesta quoque ratio realem distinctionem inter causam & effectum evincit. Nam causa efficiens præintelligitur existens, priusquam causans, cum operari sequatur ad esse: effectus autem vel terminus non potest præintelligi sub actu existentia ante productionem: ergo effectus nequit intelligi producere se ipsum.
13. Itaque minor principalis de implicancia processus in infinitum in causis per se subordinatis, probatur primò. Admissò processu in infinitum idem saltem mediata produceret se ipsum; sed non minus implicat mediata, quam immediata produci à se ipso, ob rationem primùm adductam: ergo implicat in causis per se subordinatis processus in infinitum.
14. Secundò. Si daretur iste processus in infinitum, tum infinitum pertransiri posset; sed hoc est contranaturam infiniti. Sequela patet: quia proximum & ultimum agens non agit, nisi in virtute superiorum agentium, à quibus in operando dependet: ergo si daretur infinita series agentium, deberet aliquod superius agens pertransire illorum infinitorum agentium seriem, sicque influxum tribuere ultimo agenti.
- Tertiò. Nullus daretur novus effectus in re ipsa natura: consequens est absurdissimum, ergo. Sequela probatur: Nulla causa operatur de novo nisi dependenter ab influxu cause primæ: sed dato processu causarum per se subordinatarum in infinitum, nulla foret causa prima: ergo etiam nulla causa de novo operaretur, vel produceret effectum. Minore est Advers. major probatur: nisi sit assignabile instans natura, in quo compleatur & terminetur dependentia effectus à suis causis, non potest causa completa efficacia producere suum effectum; sed sine causa prima nullum ejusmodi instans natura est assignabile, eo ipso quod quævis causa ab altera in infinitum dependeat, ergo causa nunquam poterit completa efficacia producere suum effectum.
- Praterè, argumentis illustrissimi Godoy: ut causa possit producere suum effectum, oportet, ut sit sufficiens ad producendum effectum; sed nisi perveniat ad primam causam, nulla causa est sufficiens: ergo ut causa producat suum effectum, perveniendum est ad causam primam. Major patet ex terminis. Minor prob. Causa dependens in causando ab alia priori non est se sola sufficiens ad producendum effectum: sed priusquam deveniat ad causam primam omnes causæ dependent ab alia priori, hoc ipso, quod nulla sit prima, sed tantum intermedia: ergo nulla est sufficiens ad suppleendam alterius insufficientiam, & consequenter nullus produceret effectus.
- Confirmatur primò. Non potest accidens seipsum solo aliud accidens sustentare, quia ex essentia dependet à subiecto sustentante? ergo etiam, quia causa media non prima, & essentialiter in causando dependens ab alia causa priori, nulla causa media se sola potest supplere insufficientiam alterius cause mediæ sibi subordinatæ.
- Confirmatur secundò. Quia causa instrumentalis ex suo essentiali conceptu dependet ab alia causa, non potest se sola supplere insufficientiam alterius cause instrumentalis: ergo nec causa media poterit præbere sufficiens juxta alteri cause sibi subdita, cum sit essentialiter dependens à causa ulteriori.
- Probatur quartò. Impossibile est, dari infinitam seriem ejusmodi moventium, quorum quodlibet distributive indigeat ab alio ex se moveri, quia simul tota collectio infinitorum moventium indigeat perferri & moveri ab alio extra se: sed hoc jam esset movens immotum, ut patet ex terminis. ergo. Major probatur: Infinitum finito additum nihil mutat in predicatis essentialibus, sed tantum ad genus quantitatis continuæ vel discretæ pertinentibus: sed insufficientia ad complendum effectum, & indigentia ulterioris cause est essentialis predicatum cujuslibet cause creatæ: ergo tamen ponas infinitas causas, manebunt insufficientes ad ponendum effectum, & indigent alio motore extra se.
- Rursum: Implicat predicatum non quantitatis, vel præcendens à ratione quantitatis, totius, vel partis,

partis, convenit absolute secundum se omnibus partibus distributive, quin etiam conveniat iisdem collectivè sumptis: sed insufficientia ad se ipsa producendum vel movendum est tale pradicatum, ergo. Major probatur: In quibus pradicatis collectio & distributio non differunt, in ijs conveniunt: sed in istis pradicatis essentialibus non differunt: collectio enim partium nil aliud est, quam partes collectæ, iisque tantum superaddit rationem totius. Unde si omnes partes distributive sint substantiales, vel spirituales; tota collectio est talis. Si nulla partium est existens vel possibilis, neque collectio est existens vel possibilis.

21. Confirmatur. Etiam si foret infinita series instrumentorum, tamen omnes causæ instrumentales, tam collectivè, quam distributive acceptæ, indigerent influxu causæ alterius principalis. Item si esset infinitus processus insipientium, tota illorum collectio egeret directione sapientis extra illam collectionem constituti: ergo pariter, quia singula moventia mota indigent alio movente extra se, etiam tota eorum collectio indiget distincto motore non moto.

Hinc optimè Damascenus: *Omnia quaecunque sunt, vel creata sunt, vel increata: si creata prorsus ab aliquo condita sunt. Oportet autem conditorem increatum esse: nam si etiam ille creatus est, emisso ab alio creatus est, donec ad increatum ali- quod procedendo perveniat.*

§. IV.

Cætera demonstrationes existentia Divina.

22. Tertia demonstratio petitur ex effectuum contingentia & necessitate entis necessarii. Si in mundo non esset aliquid ens essentialiter necessarium, nihil esset eorum, quæ sunt; imò nec quicquam eorum foret possibile: consequens est absurdissimum: ergo. Sequela probatur: tota collectio contingentium est quid indifferens ad esse & non esse, & aliquando non fuit: sed quod hoc modo est indifferens, non potest esse sibi ipsi ratio, cur potius sit, quam non sit, ex nihilo quoque & à nihilo fieri nil potest: ergo nisi admitas ens necessarium, nihil vel actualiter, vel possibile erit in mundo.

23. Confugit fortè Atheista ad circularem processum in infinitum; Sed præterquam quòd iste maneat refutatus ex dictis. Tota collectio omnium rerum creaturarum est ens contingens, ergo saltem potuit non esse. Da ergo aliquando non fuisse, tunc certè impossibile est aliquando esse, cum nihil possit se ipsum, & multò magis ex nihilo producere: ergo omnes creaturæ erunt impossibiles.

24. Quarta est demonstratio, quæ utitur D. Anselmo in Monolog. C. 4. Aliqua entia dicuntur magna vel minus bona propter maiorem vel maiorem

participationem illius, quod imparticipatè, & per se est optimum: sed datur in rerum natura ens majus & melius, magis vel minus bonum, perfectum, &c. ergo datur consequenter ens optimum maximum, quod est DEUS. Sic eleganter discurret Boëtius. 3. de consol. *Quin existat (DEUS) sitq, veluti quidam omnium fons bonorum, negari nequit. Omne enim quod imperfectum esse dicitur, id diminutione perfecti imperfectum esse perhibetur: quo fit, ut si in quolibet genere imperfectum quid esse videatur, in eo perfectum quoque aliquid esse ne- nesse sit, &c.*

Quinta, quæ non tantum SS. PP. sed etiam eth. 25. nicipi Philosophis est familiaris demonstratio, petitur ab hujus universi ex partibus etiam inter se pugnantibus indissolubili nexu, pulchritudine, harmonia, ex ordinatissima tam caelestium, quam sub caelestium operandi efficaciam, motu, revolutione &c. Quæ cum calu adscribi nequeant, arguunt summam quondam providentiam directricem & dicitricem operum, mundo superiorem, attingentem à fine usque ad finem fortiter, & disponentem omnia suaviter. Sap. 8. unde & Celi enarrant gloriam DEI. Pl. 17. & una omnium creaturarum vox est: *Ipsè fecit nos, & non ipsa nos.* Pl. 99.

§. V.

Virum DEI existentia invincibiliter ignorari possit.

26. Absolute dari posse invincibilem DEI ignoran- tiam, non tantum ad longum tempus, sed etiam totà vità in hominibus ratione quidem capacibus, sed tamen incultis & hebetis ingenii probabilis censent Molina in præf. q. 2. c. 1. Zumel conc. 3. Ariaga disp. 2. le. 3. Pennahel disp. 2. le. 3.

Positive in nullo casu, nempe per media intrinsecè probantia ignorari posse, bene autem negativè defectu instructionis & excitationis specierum, vel etiam per media extrinseca, putà auctoritatem malè instituentis, ad breve saltem tempus, docuit Magnificus P. Stadlmair in disp. de DEO. c. 1. n. 11. Multò plures præsertim in utraque tam Angelici, quam Subtilis Doctoris schola tenent, in nullo homine rationis compote, &c. quidem ad breve tempus, dari posse ignorantiam invincibilem DEI. Hanc tenent Alenius, Lyranus, Abulensis, Aureolus, Conet, Alvarez, Godoy, Reding, aliique plurimi, estque conformior doctrinæ D. Thomæ.

CONCLUSIO. In nullo casu homo rationis capax potest invincibiliter ignorare existentiam DEI. Hanc assertionem probat ipsa auctoritas S. Script. Sap. 13. *Vani sunt omnes homines, in quibus non subest scientia DEI, nec his debet ignosci, si enim tantum potuerunt scire, ut possent assequere seculum, quomodo hujus Dominum non facillitè inven- runt?* Job. 36. *Omnes homines viderunt eum, unusquisque invidetur procul.* Pl. 17. *Celi enarrant gloriam DEI, & opera manuum ejus annuntiat firmamentum.* Apostolus Rom. 1. *inexcusabiles* vocat Philosophos, quia *invisibilia ipsius (DEI) à creatura mundi (homine) per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* 2. Thessal. 1. dicitur *Christus Judex venturus in flamma ignis, dare vindictam ipsis, qui non noverunt DEUM.*

Probant secundò testimonia SS. PP. partim ad-

C 3

ducta 28.